

5. Научитель Е.Д. Адаптаційний період студента. *Практична соціологія та соціальна робота*. 2001. №7. С. 21-23

6. Сіомичев А.В. Психологічні особливості адаптації студентів в сфері пізнання і спілкування у вузі: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Львів, 1985. 17 с.

УДК 159:19

Підбуцька Н.В. Сирожко А.В.

Національний технічний університет «ХПИ»

**ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТИПУ АКЦЕНТУАЦІЇ
ХАРАКТЕРУ ПІДЛІТКА З ГОТОВНІСТЮ ДО
САМОСТІЙНОГО ЖИТТЯ**

Проаналізовано взаємозв'язок між типом акцентуації та характером дитини від підготовки до самостійного життя. Емпірично досліджено готовність дітей до самостійного життя. Розроблено рекомендації з підвищення готовності до самостійного життя дітей.

The relationship between the type of accentuation and the child's character from preparation for independent living is analyzed. The readiness of children for independent living has been empirically studied. Recommendations for improving children's readiness for independent living have been developed.

Підлітковий період – це найважливіший етап в житті кожної людини, тому що він багато в чому визначає подальшу долю. В цьому віці стабілізуються риси характеру та основні форми міжособистісної поведінки. У молодшому шкільному віці провідним видом діяльності є навчальна, тож суттєві зміни

в психічному розвитку пов'язані саме з нею, в підлітковому віці основною роллю стає становлення системи взаємин з оточенням. Саме на цьому етапі формується важливий психологічний аспект особистості — соціально-психологічна готовність до самостійного життя. Важливо і те, що підлітковий вік є періодом становлення характеру — в цей час формується більшість характерологічних типів. Саме в цьому віці різні типологічні варіанти норми («акцентуації характеру») виступають найбільш яскраво, оскільки риси характеру ще не згладжені й не компенсуються життєвим досвідом. Таким чином, дослідження взаємозв'язку типу акцентуації характеру і готовності підлітків до самостійного життя є важливим та актуальним.

Метою емпіричного дослідження було дослідити взаємозв'язок типу акцентуації характеру і готовності підлітків до самостійного життя. Групу респондентів склали учні ЗОШ м. Харкова, у кількості 62 осіб. Згідно з метою та завданнями дослідження було використано наступні методики: методика діагностики акцентуацій характеру К. Леонгарда, Г. Шмішека; опитувальник «Готовність підлітків до самостійного життя» Т.В. Шиніної, О.В. Мітіної; опитувальник «Поведінка батьків і ставлення підлітків до них» Е. Шафера.

Результати за методикою діагностики акцентуацій характеру показали, що більшість опитаних підлітків циклотимічний тип акцентуації характеру, це означає, що більшості хлопців та дівчат притаманна періодична хвилеподібна зміна поведінки, зміни настрою часто відбуваються без видимих причин, іноді все залежить від зовнішніх подій. Також, згідно з результатами дослідження, ми можемо бачити, що більшість хлопців має позитивну динаміку до формування афективно-екзальтованого та гіпертивного типів акцентуацій. Деякі дівчата також мають сформований Емотивний та Афективно-екзальтований тип, який свідчить

про високу інтенсивність темпу наростання реакцій, більш бурхливе реагування на відміну від інших.

Опитувальник «Готовність підлітків до самостійного життя» продемонстрував, що у хлопців переважає готовність до поведінки в екстремальних ситуаціях, а у дівчат - готовність вести здоровий спосіб життя. Загалом можна зробити висновок, що у віці 14-16 років підлітки мають готовність до більшості категорій, однак хлопці показали найнижчу готовність у сфері «Готовність до самостійного проживання в своїй квартирі», а дівчата – «Професійної орієнтації». Це свідчить, що дівчата ще погано розуміють якою професією вони би хотіли оволодіти, а хлопці у цьому віці не повністю готові жити окремо від батьків у власній квартирі.

Виявлено, що за методикою «Поведінка батьків і ставлення підлітків до них» можна побачити, що підлітки мають теплі стосунки з батьками, однак дівчат критикують більш часто ніж хлопців. Всі інші показники знаходяться на середньому рівні, що свідчить про нормальні стосунки з дотриманням особистих кордонів кожного із членів родини.

За результатами кореляційного аналізу встановлений взаємозв'язок між типом акцентуації характеру підлітків та готовністю до самостійного життя. Цей зв'язок було виявлено за такими типами акцентуації характеру як: гіпертимний, циклотимічний, збудливий, застрягаючий, тривожний, педантичний та демонстративний тип.

Таким чином, виходячи з результатів дослідження типи акцентуації характеру мають взаємозв'язок с готовністю до самостійного життя підлітків. гіпертимний, застрягливий, педантичний та демонстративний типи позитивно впливають на формування готовності за такими показниками як: готовність до самостійного проживання в своїй квартирі, поведінка в екстремальних ситуаціях, готовність вести здоровий спосіб життя, соціальні комунікації, готовність до самоосвіти, професійна орієнтація та фінансова грамотність.

Література

1. Конспект лекцій, методичні вказівки та контрольні завдання з курсів "Вікова психологія" та "Педагогічна психологія" : для студ. освітньо-кваліфікаційного рівня "Бакалавр" зі спец. 6.030102 "Психологія" / уклад. О. Г. Романовський [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харк. політехн. ін-т". Харків : ТОВ "Друкарня Мадрид", 2014. 76 с.

2. Підбуцька Н. В. Дослідження емоційного компоненту відношення студентів до обраної професії. *Вісник ХНПУ* : зб. наук. пр. Сер. : Психологія. Харків : ХНПУ. 2013. Вип. 46 (2). С. 203-209.

3. Штученко І. Є. Кар'єрна спрямованість як основа самовизначення студентів технічних спеціальностей вищого навчального закладу. Переяславская рада: её историческое значение и перспективы развития восточнославянской цивилизации: сб. науч. тр.: по матер. VII Междунар. науч.-практич. конференции, 19-20 декабря 2012 г., Ч. 1. / ред. А. Г. Романовский, Ю. И. Панфилов. Харьков: НТУ «ХПИ», 2013. С. 276-279.